

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาทรัพยากรบุคคลเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนา คือ การศึกษา ในปัจจุบัน การศึกษาได้มุ่งเน้นให้บัณฑิตเพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ที่ประกอบด้วยการมีปัญญา มีคุณธรรมและ จริยธรรม การศึกษาที่เน้นการพัฒนาจิตใจและปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึง ความจริง ความดี ความงาม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่จะนำไปสู่การใคร่ครวญและการตระหนักรู้ในตนเอง การศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม ซึ่งการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ด้วยเหตุนี้การค้นคว้าวิธีการหรือรูปแบบการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับการจัดการศึกษาหรือการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรระดับการศึกษาใดก็ตาม เป็นหน้าที่สำคัญของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาที่ต้องนำไปดำเนินการให้เกิดประโยชน์สูงสุด วิชัย (2537) กล่าวว่า การเรียนการสอนในทุกระดับ มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่ 3 ประการ คือ ผู้เรียน ผู้สอน และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ซึ่งการสอนในแต่ละครั้งย่อมแตกต่างกันไปตาม วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ การแสวงหาความรู้ และเทคนิคการสอนที่ผู้สอนเลือกมาใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน หลักสูตรอุดมศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก การศึกษาวิชาชีพ ซึ่งเป็นเนื้อหา ความรู้และกิจกรรมต่างๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทำความเข้าใจ และปฏิบัติได้ใน วิชาชีพของตน ประการที่สอง การศึกษาทั่วไปซึ่งเป็นเนื้อหาความรู้และกิจกรรมต่างๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาจัด ขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติ และบุคลิกภาพที่กว้างไม่คิดแคบอยู่เฉพาะสาขาวิชาของตนเอง มีความรับผิดชอบ สร้างเสริมคุณธรรมด้านต่างๆ เพื่อเสริมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ขึ้น ประกอบวิชาชีพของตนได้ดีและมี ประสิทธิภาพมากขึ้น และประการสุดท้าย วิชาเลือก ซึ่งเป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกได้ตามความสนใจ อย่างกว้างขวางและหลากหลาย (ไพฑูริย์, 2548) อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ ประสบปัญหาเช่นกัน กล่าวคือ อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจลักษณะและสภาพปัญหาของผู้เรียนอย่าง ลึกซึ้ง ขาดประสบการณ์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการสอน ส่งผลให้การเรียนการสอนมีอุปสรรค เกิดช่องว่าง ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้สอนคำนึงถึงเนื้อหาที่จะสอนมากกว่าผู้เรียน (วัลลภา, 2530) ซึ่งมีสาเหตุมาจาก ผู้สอนไม่ได้เตรียมการสอน สอนโดยขาดเป้าหมาย ไม่มีประสบการณ์ที่เหมาะสม และมีภาระงานสอนมาก เกินไป (ประสาน, 2527) ส่วนในด้านผู้เรียนที่เกิดปัญหา คือ บางคนไม่ตั้งใจเรียน ไม่รู้วิธีการที่ดีในการจด คำบรรยาย ไม่ได้ศึกษาบทเรียนไว้ล่วงหน้า การซักถามเนื้อหาสาระและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์ ผู้สอนน้อยหรือไม่มีเลย ที่สำคัญผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เดิมน้อย จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหาสาระ ของบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่ ซึ่งการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การจัดการศึกษาจึงเป็นการ ถ่ายทอดความรู้หรือจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

หลักสูตรปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) เป็นหลักสูตรที่มีวัตถุประสงค์ในการผลิตครู เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ ของกระทรวงศึกษาธิการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ทำการผลิตครูหลักสูตร 5 ปี ในสาขาวิชาเอกพลศึกษา คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นต้น โดยมีนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 5 รวมกันประมาณ 2,098 คน การจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาดังกล่าว ประกอบด้วย การเรียนวิชาในหมวดศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ (วิชาชีพครู) จัดการเรียนโดยคณะศึกษาศาสตร์ และหมวดวิชาเฉพาะสาขา ซึ่งจัดการเรียนการสอนโดยภาควิชาต่างๆ ของคณะศึกษาศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรผลิตครู 5 ปี ได้ดำเนินการมาแล้วประมาณ 5 ปีเศษ พบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคที่อาจส่งผลต่อการเรียนของนักศึกษา เห็นได้จากนักศึกษาที่เรียนหลักสูตรจำนวนไม่น้อยที่มีปัญหาทางการเรียน กล่าวคือ การสอบไม่ผ่านในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ นักศึกษายังมีผลการเรียนต่ำในหมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเฉพาะสาขา ดังนั้น การปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ หัวใจสำคัญ คือ การศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งผู้เรียนทุกคนย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งรูปร่าง ลักษณะนิสัย และที่สำคัญประการหนึ่งที่ผู้เรียนมีความแตกต่างกัน คือ รูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) ผู้สอนจึงมีภาระหน้าที่ที่สำคัญที่จะต้องศึกษารูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพึงพอใจ เพื่อผู้สอนจะได้ตัดสินใจเลือกรูปแบบวิธีการสอนให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลต่อผู้เรียนให้มีสภาพจิตใจพร้อมที่จะเรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่อผู้สอน และวิชาที่เรียน ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรดังกล่าวมีความสนใจและตระหนักถึงปัญหาในการเรียนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ และมีความคิดว่าหากอาจารย์ผู้สอนมีความเข้าใจการเรียนนักศึกษาเป็นอย่างดีแล้ว ทำให้สามารถวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จำแนกตามเพศ ชั้นปี และสาขาวิชาเอก
3. เพื่อศึกษารูปแบบการสอนของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่นักศึกษาชอบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร และอาจารย์ ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. เพื่อเป็นประโยชน์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ในการปรับตัว พัฒนาการเรียนตามรูปแบบการเรียนที่ตนเองชอบ และถูกต้องหรือสอดคล้องกับรูปแบบการสอนของอาจารย์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรเป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี

2. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตร 5 ปี ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 800 คน

3. รูปแบบการเรียนที่ศึกษา ได้แก่ รูปแบบการเรียนตามแนวคิดของ Grasha และ Reichman แบ่งออกเป็น 6 แบบ คือ

3.1. แบบอิสระ (Independent style)

3.2. แบบพึ่งพา (Dependent style)

3.3. แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance style)

3.4. แบบร่วมมือ (Collaborative style)

3.5. แบบมีส่วนร่วม (Participant style)

3.6. แบบแข่งขัน (Competitive style)

4. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

4.1. ตัวแปรต้น ได้แก่

4.1.1. เพศ

4.1.2. ระดับชั้นปี

4.1.3. สาขาวิชา

4.2. ตัวแปรตาม คือ

4.2.1. รูปแบบการเรียนของนักศึกษา

4.2.2. รูปแบบการสอนของอาจารย์ที่นักศึกษาชอบ

นิยามศัพท์

การเรียนการสอน (Instruction) หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดความรู้ ทักษะและเจตคติ โดยมีการเตรียมการอย่างมีขั้นตอนหรือกระบวนการสอนที่เป็นแบบแผนชัดเจนให้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตร 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

รูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) หมายถึง ลักษณะบุคลิก พฤติกรรมเฉพาะบุคคล ของนักศึกษา ที่จะเรียนอย่างไรที่จะทำให้เข้าใจเนื้อหาวิชาได้ดีที่สุด มีความสามารถในการรับและคงไว้ซึ่งสิ่งที่เรียนและเป็น ยุทธวิธีที่นักศึกษาชอบใช้ในการเรียน รูปแบบการเรียนรู้สามารถใช้แบบวัดรูปแบบการเรียนรู้ ของ Grasha และ Reichman แปลโดยจันทนา พรหมศิริ

รูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ (Independent) คือ ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้ชอบคิดด้วยตนเอง ชอบที่จะทำงานด้วยความคิดของตนเอง แต่จะรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนด้วย เข้าใจตั้งใจเรียนในเนื้อหาวิชาที่รู้สึกว่ามีค่า และมีความเชื่อมั่นในความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

รูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา (Dependent) คือ ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้จะมีความอยากรู้ อยากเห็นทางวิชาการน้อยมาก และจะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่กำหนดให้เรียนเท่านั้น เขามองว่าอาจารย์และเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นแหล่งความรู้ และแหล่งสนับสนุนทางวิชาการ เขาพยายามแสวงหาผู้ที่มีความสามารถที่จะแนะแนวทางในการศึกษาและต้องการได้รับคำบอกกล่าวว่าจะควรทำอะไร

รูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) คือ ลักษณะของผู้เรียนที่จะไม่สนใจเรียนเนื้อหาวิชาในชั้นเรียนตามแบบแผน ไม่มีส่วนร่วมกับเพื่อนนักศึกษาคนอื่น ๆ และอาจารย์ในห้องเรียน เขาเหล่านี้ไม่สนใจสิ่งที่จะเกิดขึ้น และความเป็นไปในชั้นเรียน ทักษะของผู้เรียนแบบนี้จะมองเห็นว่าห้องเรียนเป็นสิ่งที่ไม่น่าสนใจ

รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative) คือ ลักษณะของผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดด้วยการร่วมมือกัน โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความสามารถซึ่งกันและกัน พวกเขาจะร่วมมือกับอาจารย์ เพื่อนนักศึกษา และชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น เขามองชั้นเรียนเป็นสถานที่ซึ่งเหมาะสมสำหรับการพบปะสังสรรค์ทางสังคมและการเรียนรู้เนื้อหาวิชา

รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participant) คือ ลักษณะของผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้เนื้อหาวิชา และชอบที่จะเข้าชั้นเรียน มีความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ให้ได้มากที่สุดจากชั้นเรียนและมีส่วนร่วมกับผู้อื่นพร้อมที่จะทำตามข้อตกลงร่วมกันไว้ เขามีความรู้สึกว่าควรจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่จะมีส่วนร่วมน้อยถ้ากิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนในชั้นเรียน

รูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขัน (Competitive) คือ ลักษณะของผู้เรียนที่จะเรียนรู้ด้วยการพยายามกระทำการต่าง ๆ ให้ดีกว่าคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนเขามีความรู้สึกว่าจะต้องแข่งขันกับคนอื่น ๆ เพื่อรางวัลในชั้นเรียน เช่น ระดับคะแนนที่ดีกว่า หรือได้รับคำชมเชยจากอาจารย์ เขามองดูบรรยากาศในห้องเรียนว่าต้องมีการแพ้หรือชนะและเขาต้องเป็นผู้ชนะเสมอ

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตร 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่

ผู้สอน หมายถึง บุคลากรสายวิชาการตำแหน่งอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และ
ศาสตราจารย์ ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ทักษะและเจตคติให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตร 5 ปี
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

รูปแบบการสอน หมายถึง เทคนิค กระบวนการหรือวิธีการที่ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม
วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้